

FAVORABILITĂȚI ȘI FACTORI DE RISC ASUPRA AȘEZĂRILOR RURALE DIN COMUNA ȘUGAG

Prof. MIOARA BULBUCAN

Comuna Șugag prin cei 240 km² se desfășoară în bazinul mijlociu și superior al râului Sebeș, acolo unde Munții Cindrel intră în contact cu Munții Șurianu pe ale căror culmi se află așezările permanente și temporare până la 1400 m altitudine.

Muntele, acest spațiu atât de căutat și admirat, prezintă caracteristici încă puțin cunoscute sub aspectul adaptării așezărilor rurale, așezărilor umane în general. Oricât de pitorească și atrăgătoare ar fi, natura montană nu-și ascunde rigiditatea, se lasă greu cucerită, impune privațiuni și cere eforturi mari pentru a o domina. Muntele a cerut satului un contact nemijlocit pe un front foarte larg cu toate elementele fizico-geografice.

Problematika impactului factorilor de risc asupra așezărilor rurale este de o deosebită actualitate. Pe fondul cunoașterii condițiilor care au dus la întuirea unui amplasament în mediul rural, putem defini limitele raționale ale fiecărei vetre de sat, elementele de favorabilitate au restrictivitate care stau la baza lor.

În dezvoltarea așezărilor rurale din zonă, o importanță deosebită o au caracteristicile reliefului, hidrogeologiei, geologiei, apelor de suprafață, climei, solului, vegetației și efectul lor ca factor de risc.

Conlucrarea unor factori de ordin natural pot genera momente de criză, de perturbare a echilibrului ecologic, de declanșare a unor procese geomorfologice de risc deosebit. Un rol aparte în evoluția unor asemenea fenomene de risc îl are relieful. Formele vizibile de favorabilitate ori restrictivitate le regăsim, pentru această regiune, în tipul de relief minor suprapus muntelui (vale, versant,

interfluvii, în zona de luncă, umeri de terasă, bazine torențiale, bazine hidrografice de obârșie). Valorificarea terenurilor și selectarea pentru amplasamente rezidențiale se face în lungul drumurilor pe versanți și chiar pe interfluvii fără a se ține seama de fenomenele de risc și dezastre ce pot afecta aceste tipuri de spații. Riscul major pentru construcțiile specifice zonei de bazinet, luncă și versant îl constituie inundațiile și alunecările de teren pricinuite de precipitațiile torențiale, de spațiile relativ înguste, unde se află perimetrul construit (Valea Dobrei, Mărtinie și chiar Șugag). Un aspect deosebit în asemenea situații se referă la caracteristicile pantelor, mai ales în viziunea renovării așezărilor și formării siluetei rurale care, pentru regiunea montană, are ca limită admisibilă de înclinare 30% și favorabilă între 0,5-10%. Alunecările de teren apar doar în sectoarele defrișate și cu intensă utilitate pastorală din partea a doua de hotar. Au existat situații când, sub aprecierea unor factori de asemenea risc, au provocat degradarea completă, uneori catastrofală a locuințelor și terenurilor în general (la Dobra 5 ha în 1975 și 3,5 ha în 1999 datorită activității torențiale desfășurate de Pârâul Mușetoiu pe versanții dealului cu același nume - 3 case distruse complet și 4 distruse parțial - v. foto).

În schimb aspectul general al suprafeței Gornovița de culmi, mici platouri a căror netezime este foarte accentuată este puternic defrișată de satele de păstori ai comunei pentru păstorie sau de locuințele ce formează cătunele Bârzava (la 1118 m), Arți (1079 m), Jidoștina (1310 m) și Mărtinia de Sus, formând o adevărată "Țară de altitudine".

Distrugerii provocate de alunecările de teren la Dobra

Considerațiile hidrografice vizează reliefa elementelor favorabile și nefavorabile așezărilor sub aspectul economico-ruralistic. Drenajul intens al apelor freatice de pe interfluviile din bazinul mijlociu al Sebeșului, declivitatea mare a versanților determină lipsa apei din multe gospodării (Arți, Bârzava, Jidoștina) pentru perioada de iarnă sau perioadele secetoase, oamenii fiind nevoiți să parcurgă distanțe mari pentru adăpostul animalelor și asigurarea apei curente. În Șugag, Dobra și Mărtinia de Jos apa freatică se găsește la adâncime mică, fiind strâns legată de stratul de scurgere al Sebeșului și Dobrei. Vara când nivelul Râului Sebeș scade mult, scade și nivelul apei din fântâni, localnicii fiind nevoiți să facă din loc iazuri pentru a crește nivelul râului. Acest neajuns a apărut după amenajarea hidroenergetică a Sebeșului. Astfel, există riscul unor proiectări disproporționate (diguri, baraje) care cedează cu ușurință debitul torențial al apelor la creșterea cantităților de precipitații și pot provoca inundații.

Pentru a aprecia calitatea mediului ambiant al zonei, pentru a evidenția unele atracții turistice, pentru buna desfășurare a

activităților agricole trebuie cunoscute condițiile de favorabilitate și restrictivitate prin elementele climatice.

Topoclimatul etajului montan cu altitudini între 1000-1600 m în care este inclusă cea mai mare parte a comunei are un regim termic moderat cu precipitații frecvente, favorabil pășunatului dezvoltării pajiștilor și chiar culturii cartofilor. Insoalația puternică, puritatea aerului, durata mare a stratului de zăpadă sunt favorabile amenajării stațiunii turistice Luncile Prigoanei care ar pune în valoare nu numai potențialul climatic deosebit, dar și cadrul natural plin de pitoresc al regiunii carpatice.

Topoclimatul etajului montan inferior este favorabil dezvoltării pajiștilor secundare, pomiculturii și cultivarea pe agrotetere cartofului, orzului, porumbului și chiar a unor legume și nu în ultimul rând a așezărilor permanente.

Covorul vegetal are o mare importanță în economia zonei deoarece constituie hrana pentru animalele domestice habitatul, îmbunătățesc structura și fertilitatea solului, dar asigură revenirea și combaterea eroziunii solului prin capacitatea pe care o au în absorbția apei și prin mărirea capacității

solului de a înmagazina apa provenită din precipitații.

Factorii de risc social prin frecvența, intensitatea și gradul lor de agresivitate pot constitui factori de presiune umană.

În acest perimetru presiunea umană se exercită prin pășunat, defrișări datorate construcțiilor hidrotehnice și prelucrării lemnului, iar în viitor de turism prin amenajarea satului de vacanță Luncile Prigoanei.

Suprapășunarea determină anularea efectelor pozitive amintite anterior, terenurile suferind o degradare accentuată ce se agravează progresiv.

Un risc social îl constituie și depopularea zonei datorită faptului că unele sate ale comunei nu răspund calitativ și cantitativ cerințelor "ocupanților" săi privind aspectele

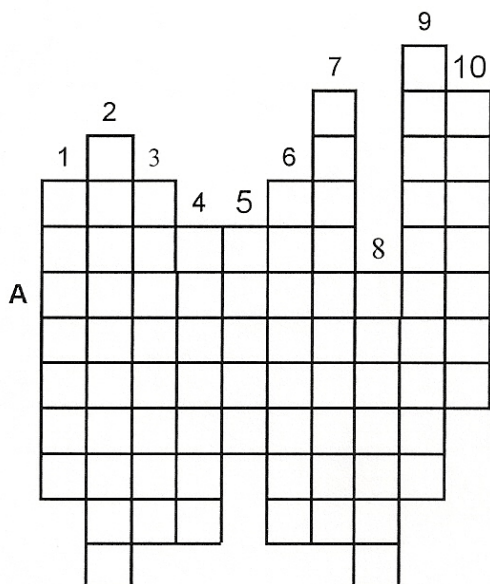
alimentației, igienei și locuinței, adică cerințelor biologice firești subzistenței.

Evoluția comunei Șugag în contextul cerințelor dezvoltării durabile este legată de electrificarea satelor Arți, Bârsana și Jidoștina, modernizarea căilor de acces și introducerea apei potabile și a canalității în Șugag, Dobra și Mărtinie. Prin rezolvarea acestor probleme majore s-ar revitaliza spațiul rural și ar crește stabilitatea demografică a comunei.

Favorabilitatea poziției așezărilor rurale în peisajul comunei, oferă "cheia" dezvoltării durabile prin valorificarea celor trei mari resurse ale zonei: TURISMUL, OIERITUL ȘI LEMNUL, ținând seama în permanență de echilibrul natural și economico-social pentru a evita factorii de risc asupra așezărilor rurale.

REBUS

Orașele Americii de nord

1. Oraș în care se află sediul O.N.U.
 2. Oraș în care se află capitala tradițională a filmului, Hollywood.
 3. Oraș american situat în plin deșert, cel mai mare centru al distracțiilor din lume.
 4. Oraș situat pe malul lacului Michigan.
 5. Renumită stațiune litorală din Florida.
 6. Capitala francofoniei în Canada.
 7. Oraș situat pe râul Alabama, capitala statului cu același nume.
 8. Oraș mexican, situat aproape de litoralul Golfului Mexic, imediat la sud de Tropicul Racului.
 9. Oraș renumit în producția de telenovele. Oraș canadian, situat pe malul lacului Ontario
- A-B: Capitala Statelor Unite ale Americii

Ștefan Hanciu, Nicolae Ludușan